

Intence nepředmětná a „prázdné mínění“ (u Patočky)

Patočka (v Úvodu do fenomenologické filosofie, str. 7) mluví o „prázdném mínění“, a charakterizuje je jako „mínění o tom, co ve svém okolí přímo nevnímám, ale co ustavičně svým smyslem podpírá přítomnost, bezprostřední zkušenost“. A pak pokračuje: „Míníme prázdným způsobem to, co nevnímáme, míníme totéž, jako když to vnímáme.“ – Z toho je zřetelně vidět, že ono „prázdné mínění“ není a ani nemůže být vskutku „prázdné“, neboť „něco“ míní, k „něčemu“ je svým míněním zaměřeno, a toto „něco“ je – i podle Patočky – „totéž“, co míníme údajně „ne-prázdně“, když míníme to, co „bezprostředně vnímáme“. – Jenže k tom u přistupuje ještě další zásadně významná věc: co to je ono „bezprostřední vnímání“? To je relikt empiristické (anglosaské) filosofické tradice, a já tento relikt odmítám. Nic takového jako „bezprostřední vněm“ ani „bezprostřední zkušenost“ („immediate experience“) neexistuje, a to ani u zvířat, nejen u člověka. Každá zkušenost je už nějak spoluformována tím, o čem třeba Driesch mluvil jako o „historické bázi reakční“, a přinejmenším na lidské úrovni zajisté také vědomou pamětí, tedy tím mnohým, co už znám a co vím, ještě než k onomu právě aktuálnímu vnímání mohlo dojít, než jsem vůbec začal vnímat. Patočkův termín „prázdné mínění“ bychom tedy mohli snad reinterpretovat v tom smyslu, že to je mínění, které se neopírá o aktuální vnímání, nýbrž o předchozí vnímání (a pak by ovšem vůbec nebylo „prázdné“; velkou otázkou by pak ovšem bylo, jak se vůbec může nějaké mínění opírat o živé, aktuální vnímání, aniž by takové aktuální vnímání okamžitě nezapojovalo do všeho toho, co poskytuje paměť o nejrůznějších vnímáních minulých, tedy o „zkušenost“ s dosavadním vnímáním). Ovšem co když je (aktuální) mínění zaměřeno na něco, co vůbec nelze „přímo“ vnímat, nýbrž co odhaluje teprve interpretace vnímaného (ať už aktuálně vnímaného nebo staršího, dřívějšího a do zkušeností zařazeného), anebo dokonce co vůbec smyslově vnímat nelze (smyslově vnímat přece nemůžeme třeba „pojmem“, a ovšem ani intencionální předmět – ale o pojmu toho nemůžeme ani moc vypovídat – snad kromě srovnání jeho obecnosti s obecností jiných pojmů).

(Písek, 080205-1.)